

การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
Lunch Project Administration of Basic Education Institutions
in Special Area Under Chiang Rai Primary Educational
Service Office Area 3

นายชนก แสนติยศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เพื่อหาแนวทางการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษากลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จำนวน 84 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ศึกษาในเทศก์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ค่าสถิติร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแต่ถึงแม้จะมีระดับการปฏิบัติมาก ก็ยังปัญหาที่พบมากคือด้านการนิเทศและการประเมินผลโครงการอาหารกลางวัน ยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขาดการมีส่วนร่วมในการนิเทศของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ไม่เพียงพอและยังขาดความชำนาญและ ด้านงบประมาณล่าช้าและไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ได้มีแนวทางแก้ปัญหาซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ควรให้มีการวางแผนการนิเทศและประเมินผลโครงการโดยจัดให้มีบุคลากรภายนอกมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบให้ชัดเจน ให้มีการวางแผนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมคุ้มค่า กำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดูแลและบำรุงรักษา ประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ขอรับการสนับสนุนบุคลากรภายในชุมชน รวมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น

คำสำคัญ การบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน, สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ,

Abstract

The aim of this thesis was to study the condition, problem and guideline for the administration of lunch project of basic education institutions in the special area under Chiang Rai Primary Educational Service Office Area 3. The population of this study consisted of the first group was 84 administrators and teachers who were responsible in school lunch project and the second group was 15 educational administrators, the

administrators who could manage lunch project effectively including educational supervisors and related academicians. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The data was analyzed by using mean, percentage and standard deviation.

The results of the study were found that the conditions of lunch project administration in every aspect were done at the high level, however; the problems were found: the lack of the supervision and evaluation system; and the participation of related people the supervisory process. and the participation of the related people in the supervision. Moreover, the equipment and the personnel were insufficient and the staff also lacked of expertise in lunch project. The budget was not enough as well. The guidelines from the interview of educational administrators and the administrators who could manage lunch project effectively included; the determination of the clear supervision and evaluation system should be planned by having the participation of the outsiders. The plan for allocation of the equipment worthily should be done. The responsible person should be assigned to maintenance the equipment and the meeting to inform the clear roles should be held besides, the schools should request for the support on the personnel from the community and the budget support from the other organizations as well.

Keyword Lunch Project Administration, Basic Education Institutions in Special Area

บทนำ

การพัฒนาชาติที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาคนที่มีคุณภาพ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อให้มีศักยภาพสูงสุด อันจะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน อันดับแรกของการพัฒนาคน คือ การพัฒนาด้านสุขภาพ อนามัย ซึ่งจะต้องได้รับอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและเพียงพอ เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม

รายงานการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ได้สะท้อนความคิดเห็นจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนไว้ว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาเรื่องคุณภาพของคน การที่คนจะมี คุณภาพดีหรือไร้คุณภาพนั้น มีรากฐานมาจากการเลี้ยงดูตั้งแต่วัยแรกเกิด ขาดการเอาใจใส่ดูแล อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากการขาดสารอาหารของเด็กไทยจำนวนไม่น้อยที่ขาด ความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและทางสมอง เพราะไม่ได้รับอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกส่วน (เกษมวารวรรณ ณ อุทยาน, 2539 : 3)

การศึกษาในประเทศไทย มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทในด้านโอกาสการเข้าถึง การศึกษายังไม่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน โรงเรียนมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการดำเนินการ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ยากจน และแตกต่างกันมากในเรื่องฐานะทางครอบครัว การเลี้ยงดูทางบ้าน วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกัน รวมถึงพื้นที่ความรู้

และประสบการณ์ของนักเรียนที่ต่างกัน ทำให้นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการและขาดแคลนอาหารกลางวัน ซึ่งเป็นปัญหาริบทวนที่จะต้องแก้ไข เพราะเด็กที่มีภาวะขาดโภชนาการย่อมมีผลกระทบต่อการเรียน การมีภาวะโภชนาการที่ดีจะทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายและสมอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับประโยชน์จากการมาโรงเรียนอย่างเต็มที่ จึงมีความต้องการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารกลางวันจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องจัดและให้บริการแก่นักเรียน การบริการอาหารกลางวันจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการรับประทานอาหารอย่างเพียงพอ มีคุณค่าทางโภชนาการนั้น จะช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรค เมื่อสุขภาพพลานามัยแข็งแรง สมบูรณ์ ย่อมส่งเสริมให้การพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน, 2544 : 22)

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความตระหนักของรัฐบาล ในการแก้ปัญหาทุพโภชนาการของเด็กและเยาวชนของชาติ ในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาให้มีพัฒนาการด้านสุขภาพและอนามัยที่ดี อันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน ในช่วงปลายปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลได้เร่งรัดช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ขาดแคลนอาหารกลางวันและนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ โดยจัดตั้งกองทุนเพื่อการนี้และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา โดยที่รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเข้ากองทุน

ปีละประมาณ 500 ล้านบาท เพื่อให้นำไปออกดอกผลและให้ใช้ดอกผลไปดำเนินโครงการอาหารกลางวัน ในระยะที่ดอกผลยังไม่เพียงพอรัฐบาลจะจัดงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กประถมศึกษาอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้จัดเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาเป็นเฉพาะตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการบริหารกองทุน (สุธา พงศ์ถาวรภิญโญ. (2546 : 32)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินการและรับผิดชอบในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาโดยตลอด แต่ยังมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 28 โรงเรียน และการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษนั้นยังประสบปัญหา และมีอุปสรรคที่เกิดจากกระบวนการบริหารงานหลายประการ เช่น ระบบการบริหารเงินของโครงการอาหารกลางวันที่ยังขาดความสม่ำเสมอและการถ่ายโอนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ตรงตามเวลา สถานที่ยังขาดความเหมาะสม ความสะอาด ปลอดภัย ตามสุขลักษณะทางโภชนาการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีจำนวน ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสภาพการใช้งานครุภัณฑ์ไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการอาหารกลางวันยังขาดแคลน และบุคลากรขาดความรู้ ในการจัดอาหารที่มีคุณค่าและถูกหลักโภชนาการ ขาดการบริหารจัดการที่ดีของโครงการอาหารกลางวัน การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ขาดการนิเทศติดตามและการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการอาหารกลางวันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน รวมไปถึงแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ของโรงเรียนที่รับผิดชอบ และเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ให้มี

ประสิทธิภาพมากที่สุด อันจะเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาโดยรวมต่อไปเพื่อจะได้นำไปกำหนดรูปแบบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ได้ทราบถึงสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและช่วยเหลือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมองเห็นปัญหาและพิจารณาปรับปรุง ช่วยเหลือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
3. ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้ดีขึ้น เพื่อที่ให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางอาหารอย่างต่อเนื่อง และมีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการ ของร่างกาย อันจะเป็นผลดีต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ศึกษาสภาพการบริหารงาน ปัญหาและแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทาง ตามหลักการบริหารงานโดยใช้กระบวนการ คุณภาพ (PDCA) มีรายละเอียดครอบคลุมทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารงบประมาณ
- 1.2 ด้านอาคารสถานที่
- 1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์
- 1.4 ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
- 1.5 ด้านรูปแบบในการบริหารงานโครงการอาหาร

กลางวัน

- 1.6 ด้านการนิเทศและการประเมินผลโครงการ

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มที่ 1 ประชากรได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน พื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 28 โรงเรียนเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูล สภาพและปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานโครงการ อาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีผู้ให้ข้อมูลดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน 28 คน
2.1 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	จำนวน 56 คน
รวม 84 คน	

กลุ่มที่ 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานโครงการ อาหารกลางวัน ศึกษาานิเทศก์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ ในการศึกษาข้อมูลแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหาร กลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ดังนี้

2.3 ผู้บริหารการศึกษา	จำนวน 5 คน
2.4 ศึกษาานิเทศก์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 5 คน
2.5 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ	จำนวน 5 คน
รวม 15 คน	

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน พื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงราย เขต 3 ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาานิเทศก์และนัก วิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยแบ่งเป็น

1. ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน 28 คน
2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	จำนวน 56 คน
3. ผู้บริหารการศึกษา	จำนวน 5 คน
4. ศึกษาานิเทศก์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 5 คน
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ	จำนวน 5 คน
รวม 99 คน	

ประชากรกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 28 โรงเรียนเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน 28 คน
2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	จำนวน 56 คน
รวม 84 คน	

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัย เลือกใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จัดทำ 1 ฉบับ แยกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปหรือสภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ใน การบริหารงาน โครงการอาหารกลางวันและความรู้และ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการบริหารงาน โครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 6 ด้านลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Scale (บุญ ชม ศรีสะอาด. (2545 : 114-115) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาตามเกณฑ์ในการให้คะแนนตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยว กับแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของ โรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ลักษณะเป็นแบบจัดลำดับความ สำคัญของปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่ขึ้นนำและมีวิธีสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดและลึกที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลังจากนั้นให้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทาง การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่พิเศษที่สอดคล้องกัน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายถึงผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาในสังกัด

2. ขอนหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอ ความร่วมมือจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ตอบแบบสอบถามและ นัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนมายังผู้วิจัย ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

3. ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามหากไม่ครบตามจำนวน ผู้วิจัยติดตามในส่วนที่ไม่ครบ กลับคืนด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับแบบสอบถามคืนให้ครบทุกฉบับ

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอสถิติพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมตารางร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

ตอนที่1 สอบถามสภาพภาพของผู้ตอบลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ใช้ค่าความถี่และร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่2 สอบถามสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ทั้ง 6 ด้านลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับได้แก่ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาแปล ความหมาย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103)

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงาน โครงการอาหารกลางวันสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลประมวลเป็นความถี่ นำเสนอเป็นความเรียง

ประชากรกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

2. ศึกษาพิเศษและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง
จำนวน 5 คน

3. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ
จำนวน 5 คน

รวม 15 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น คือ ด้านการบริหารงบประมาณ รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการและด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่น คือ ด้านรูปแบบการบริหารงาน

2. ปัญหาของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

2.1 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และงบประมาณบางส่วนต้องใช้ไปกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ชำรุด ทำให้งบประมาณหมดก่อน

2.2 ด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่าสถานที่ในการประกอบอาหารและที่เก็บอุปกรณ์ไม่แข็งแรง ไม่เหมาะสม

สมกับการประกอบอาหาร ทำให้เสี่ยงและกลืนรบกวน
นักเรียนในเวลาเรียน ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ทำให้
นักเรียนต้องไปรับประทานอาหารตามระเบียบและได้ดื่มน้ำ

2.3 ด้านการบริหารวัสดุและอุปกรณ์ พบว่าวัสดุ
และอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับการใช้งานต้องใช้อุปกรณ์อื่นทดแทน
ในการประกอบอาหาร

2.4 ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการ พบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน
ไม่มีความรู้ และตรวจสอบคุณภาพอาหาร ทำให้อาหารที่ได้ไม่
ถูกสุขลักษณะและหลักโภชนาการเท่าที่ควร

2.5 ด้านรูปแบบการบริหารงาน พบว่ารูปแบบการ
บริหารงานส่วนใหญ่แล้วขาดการมีส่วนร่วมจากหลายๆ ฝ่าย ไม่
สามารถบริหารได้ตรงตามเป้าหมายเนื่องจากการโอนเงินจาก
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สม่ำเสมอ ค่าเช่า ทำให้การบริหาร
งานเกิดความขัดข้องหลายประการ

2.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผล
โครงการ พบว่าโรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการประเมินโครงการที่
แน่นอน และขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ
นิเทศและประเมินผลโครงการอย่างจริงจัง อีกทั้งการนิเทศจาก
หน่วยงานต้นสังกัดยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะของการบริหารงานโครงการอาหาร
กลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า

3.1 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ควรมีการ
วางแผนการจัดสรรงบประมาณ ตามความเป็นจริงและจัดสรร
ก่อนเปิดภาคเรียนและจัดหางบประมาณจากหน่วยงานอื่น โดย
เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่า รัฐควร
สำรวจและจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างโรงอาหาร วัสดุอุปกรณ์
ให้เพียงพอเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน โรงเรียนต้องตรวจสอบ
และ ติดตามการใช้อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุง
แก้ไข ในส่วนที่ต้องได้รับการซ่อมแซมหรือปรับปรุง

3.3 ด้านการบริหารวัสดุและอุปกรณ์ พบว่า หน่วย
งานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาวางแผนการจัดสรรงบ
ประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ โรงเรียนควรมีการ
ตรวจสอบการใช้วัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันอย่าง
สม่ำเสมอ ด้วยวิธีการต่างๆ

3.4 ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการ พบว่า โรงเรียนควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความ
ชำนาญและมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ เพื่อรับผิดชอบ
โครงการอาหารกลางวันโดยตรง และรัฐควรจัดสรรงบประมาณ

เพิ่มเติมเพื่อการจ้างแม่ครัวหรือเจ้าหน้าที่เฉพาะ และควรจัด
ให้มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องโภชนาการและการ
ตรวจสอบคุณภาพอาหาร

3.5 ด้านรูปแบบการบริหารงาน พบว่า ควรมีรูปแบบ
วิธีบริหารงานที่มีประสิทธิภาพให้เป็นตัวอย่าง และควร
จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับรูปแบบ โดยจัดสรรงบให้
สามารถบริหารได้หลากหลายรูปแบบ โดยใช้สภาพและบริบทของโรงเรียน
นั้นๆ ในการจัดสรรงบประมาณ และโรงเรียนควรมีการ
ตรวจสอบการและพัฒนารูปแบบการบริหารงานให้เป็นไปตาม
ที่โรงเรียนต้องการและเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

3.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผล
โครงการ พบว่า ควรมีการวางแผน การนิเทศให้เป็นระบบ มี
รูปแบบที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และควรนำผลการนิเทศและ
ผลประเมินโครงการอาหารกลางวันการมาปรับปรุง แก้ไข รูปแบบการ
ประเมินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. แนวทางการบริหารงานโครงการอาหาร
กลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผล
การวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

4.1 ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควร
วางแผนการการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวันของ
โรงเรียน โดยใช้ข้อมูลจากการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
จากทางราชการ และงบประมาณที่ได้จากองค์กรอื่น ควรใช้งบ
ประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจำนวนนักเรียน
จำนวนวันที่มีการรับประทานอาหารกลางวัน รวมทั้งหา
แนวทางสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในรูปแบบ
ของงบประมาณจากที่อื่น ตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่าง
ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4.2 ด้านการบริหารอาคารสถานที่ โรงเรียนควร
วางแผนด้านการบริหารอาคารสถานที่เพื่อโครงการอาหาร
กลางวันร่วมกับฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่มี
โรงอาหารเพื่อจะใช้สถานที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และควร
จัดหางบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารโรงอาหารของโรงเรียน
กรณีที่โรงเรียนมีโรงอาหารอยู่แล้วแบ่งเขตพื้นที่สำหรับ
ประกอบอาหาร สถานที่ชำระล้างภาชนะ สถานที่รับประทานอาหาร
ของนักเรียน ให้เป็นสัดส่วน กรณีที่โรงเรียนไม่มีโรง
อาหาร ให้หาแนวทางจัดสร้างอาคารชั่วคราวหรือใช้สถานที่อื่น
ทั้งนี้ต้องให้ถูกต้องตามสุขลักษณะด้วย

4.3 ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนต้อง
มีการวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และบำรุงรักษา
ซ่อมแซมอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์มากที่สุด

และควรหาแนวทางในการจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อ และบำรุงซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์และทดแทนส่วนที่สูญหายหรือสึกหรอ โดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ทั้งนี้จะต้องกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดูแลและรักษาวัสดุอุปกรณ์ของโครงการ

4.4 ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โรงเรียนต้องมีการวางแผนด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการร่วมกัน ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอก และกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจน ทั้งนี้จะต้องประชุมชี้แจงถึงบทบาทหน้าที่ของครูต่อโครงการอาหารกลางวันและส่งเสริมให้มีความรู้ในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน รวมทั้งตรวจสอบการบริหารงานของบุคลากร นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

4.5 ด้านรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนต้องมีการวางแผนรูปแบบการบริหารงานโครงการให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน เพื่อที่จะได้บริหารงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพโดยกำหนดรูปแบบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ทั้งนี้ต้องมีการตรวจสอบประสิทธิภาพการบริหารโครงการแล้วนำผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ โรงเรียนต้องมีการวางแผนด้านการนิเทศและการประเมินผลโครงการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียนและควรกำหนดรูปแบบการนิเทศและประเมินผลโครงการกลางวันให้ชัดเจนในเรื่อง เวลา ความสม่ำเสมอ และผู้รับผิดชอบในการนิเทศและการประเมินผลโครงการให้ชัดเจน โดยจัดให้มีบุคลากรภายนอก มีส่วนร่วมในการนิเทศและประเมินผลโครงการด้วย ทั้งนี้จะต้องมีการตรวจสอบผลการนิเทศและประเมินผลโครงการ และนำผลการตรวจสอบการนิเทศและการประเมินผลโครงการมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศและประเมินผลโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในทุกด้านมีการปฏิบัติ

ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่กำหนดจากนโยบายที่เป็นกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติระเบียบและแนวปฏิบัติที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยที่ดีลดการขาดสารอาหาร นักเรียนได้รับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ มีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดีและส่งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น ในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนทุกด้านโรงเรียนสามารถบริหารงานโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของสมนึกเสียงหวาน (2551 : 95-103) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส ผู้บริหารและครู ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยโครงการมีวัตถุประสงค์ในด้านการลดปัญหาการขาดสารอาหารในวัยเรียน โครงการมีวัตถุประสงค์ในด้านการส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ส่วนโครงการมีแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงานชัดเจน และมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินโครงการเป็นอย่างมาก เห็นด้วยมากที่สุดอาหารที่โครงการจัดให้นักเรียนรับประทานมีคุณค่าสารอาหารครบ 5 หมู่ มีความสะอาด ปลอดภัยไม่เป็นสารปนเปื้อนโครงการช่วยลดจำนวนนักเรียนที่ขาดสารอาหาร ส่วนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีน้ำหนักและส่วนสูงได้ตามเกณฑ์

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารงานตามโครงการอาหารกลางวันยังมีปัญหาการบริหารงานในหลายด้านที่สำคัญ ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการนิเทศและการประเมินผลโครงการคือ โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการประเมินโครงการที่แน่นอน ส่วนมากจะสรุปเป็นภาพรวม ขาดการนิเทศจากต้นสังกัดอย่างจริงจัง การนิเทศยังไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง และผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนและผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตาม ประเมินผล ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการคือ ครูในโรงเรียนรับภาระงานหลายด้านทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันบุคลากรในโรงเรียนไม่มีความชำนาญในการประกอบอาหารและตรวจสอบคุณภาพอาหาร บุคลากรขาดความรู้ในการทำอาหาร สามารถทำได้เฉพาะอาหารง่ายๆ ทำให้อาหารไม่ถูกสุขลักษณะด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์คือ อุปกรณ์ไม่พอใช้งาน ประกอบกับนักเรียนนำอุปกรณ์ไปใช้แล้วไม่นำไปเก็บที่เดิมทำให้เกิดการสูญหาย การใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม เช่น สภาพชำรุดหรือใช้ไม่ตรงกับลักษณะงานนักเรียน ไม่มีจิตสำนึกในการ

ช่วยกันรักษาอุปกรณ์ทำให้เกิดการสูญหาย ด้านการบริหารงบประมาณคือ งบประมาณไม่เพียงพอทำให้ขาดงบประมาณที่จะบริหารงานต่อไป งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กร หน่วยงานอื่น ลำบาก ไม่ต่อเนื่อง งบประมาณบางส่วนจะต้องเบียดมาซ่อมแซมและจัดซื้ออุปกรณ์และครุภัณฑ์สำหรับโครงการ ตามลำดับ และยังงบประมาณสำหรับสอดคล้องกับการศึกษาของโอสธ เดชกัลยา (2551 : 125-128) ที่กล่าวว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน วัดสุวรรณมงคล พบว่า โรงเรียนวัดสุวรรณมงคล เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อาศัยพื้นที่วัดปลูกสร้างอาคารเรียน และอาคาร ประกอบ พื้นที่ไม่เพียงพอที่จะทำการเกษตร ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้เป็นประจำทุกปี เงินทุนหมุนเวียน มีไม่มาก เพราะการบริหารงานมีทั้งกำไรและขาดทุน เนื่องจากวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหาร มีราคาเพิ่มขึ้น รวมทั้งสภาพของชุมชน จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และแหล่งอาหาร พบว่า สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนไม่ดี ประชาชนมีฐานะยากจน นอกจากนี้จากการศึกษาของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (http://www.cusn.chula.ac.th /thai/research_report,2555) ยังพบว่า นับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา บริบททางเศรษฐกิจมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อศักยภาพของกองทุนฯ ซึ่งมีอิทธิพลในเชิงลบต่อปัจจัยนำเข้าในส่วนงบประมาณที่มาจากดอกผลของกองทุนฯ ด้วยเหตุนี้กล่าว ทำให้ดอกผลของกองทุนฯ ที่ลดลงในแต่ละปีไม่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ได้ในระยะยาวและยังสอดคล้องกับการศึกษาของถนอมศรี คงทน (2551 : 137) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนมีความต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดแก้ไขระเบียบโครงการอาหารกลางวันและที่สำคัญคือ ด้านบุคลากร โดยให้จัดสรรครูที่ตรงกับสาขาวิชาปฏิบัติงานและควรส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ทางด้านโภชนาการและการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน

3. แนวทางของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า จากการวิจัยสภาพปัญหาของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน จึงมีแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในทุกด้านที่เป็นปัญหาสูงสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศและการประเมินผลโครงการโรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการนิเทศและประเมินผลโครงการกลางวันให้ชัดเจน ในเรื่องเวลา ความสม่ำเสมอและผู้รับผิดชอบในการนิเทศและการประเมินผลโครงการให้

ชัดเจนและจัดให้มีบุคลากรภายนอกมีส่วนร่วมในการนิเทศและประเมินผลโครงการ และนำผลการนิเทศและการประเมินผลโครงการมาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนต้องมีการวางแผนด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกเพื่อกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและควรขอรับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอก ในกรณีที่บุคลากรในโครงการไม่เพียงพอ และควรมีการตรวจสอบการบริหารงานของบุคลากร และนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนต้องมี การวางแผนการจัดซื้อ ซ่อมแซมและบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์มากที่สุด และควรหาแนวทางในการจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อและบำรุงซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์และทดส่วนที่สูญหายหรือสึกหรอ หรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ร้านค้า ชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียน ควรกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดูแลและรักษาวัสดุอุปกรณ์ของโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน และให้มีการตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ของโครงการอาหารกลางวันอย่างสม่ำเสมอทั้งก่อนและหลังใช้งาน ด้านงบประมาณโรงเรียนควรวางแผนการการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนโดยใช้ข้อมูลจากการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากทางราชการ งบประมาณที่ได้จากองค์กรอื่น ให้เกิดประโยชน์ ประหยัดเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนวันที่มีการรับประทานอาหารกลางวัน และควรหาแนวทางสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในรูปของงบประมาณจากที่อื่นหรือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโครงการและการทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียนต้องมีการติดตามการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนควรวางแผนด้านการบริหารอาคารสถานที่เพื่อโครงการอาหารกลางวันร่วมกับฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่มีโรงอาหารเพื่อจะหาสถานที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และควรจัดหางบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารโรงอาหารของโรงเรียน กรณีที่โรงเรียนมีโรงอาหารอยู่แล้วให้กำหนดและแบ่งเขตพื้นที่สำหรับประกอบอาหาร สถานที่ชำระล้างภาชนะ สถานที่รับประทานอาหารของนักเรียนให้เป็นสัดส่วนกรณีที่โรงเรียนไม่มีโรงอาหารให้หาแนวทางจัดสร้างอาคารชั่วคราวหรือใช้สถานที่อื่น เช่น ห้องเรียน ระเบียงอาคาร ใต้ร่มไม้ ในการรับประทานอาหารของนักเรียน ทั้งนี้ต้องให้ถูกต้องตามสุขลักษณะด้วยและให้มี

ตรวจสอบอาคารสถานที่ เพื่อป้องกันการชำรุด เสียหาย หรือสกปรก ตรวจสอบมาแก้ไขปรับปรุงบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง ด้านรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนต้องมีการวางแผนรูปแบบการบริหารงานโครงการให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียนเพื่อที่จะได้บริหารงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตรวจสอบประสิทธิภาพการบริหารโครงการและนำผล การตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้สอดคล้องกับบริบทและให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของถนอมศรี คงทน (2551 : 138) ที่กล่าวว่า อย่างไรก็ตามโครงการอาหารกลางวันยังต้องการการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาล โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัดและนักเรียนมีครอบครัวที่มีฐานะยากจน โรงเรียนต้องมีการวางแผนด้านบุคลากรบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ ควรกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้ชัดเจน กรณีที่โรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอ ควรขอความร่วมมือและความช่วยเหลือบุคลากรจากภายนอกมาร่วมบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และพิจารณาจัดหางบประมาณเพื่อจัดจ้างบุคลากรในการดำเนินโครงการอาหารกลางวันโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ต้องพิจารณาให้ครูได้รับการประชุมชี้แจงหรือสัมมนาเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน การโภชนาการ และการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอาหาร ควรติดตามการบริหารงานด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยการตรวจสอบการบริหารประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลการนำความรู้ความสามารถ มาใช้ในการบริหารโครงการ นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุง แก้ไขสภาพการบริหารด้านบุคลากร ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันมากยิ่งขึ้น โดยการปฏิบัติต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันข้างต้น แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ก็ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรทางการศึกษาเพียงพอ ทั้งงบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร และระบบการบริหารเท่านั้น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก การแก้ไขปัญหาจึงต้องใช้ความร่วมมือเป็นหลักและต้องใช้เวลาในการบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรทางการศึกษา

นอกจากนี้ หากมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับหน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทย ที่ควบคุม ดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์เพื่อให้หน่วยงานได้มีการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือ โรงเรียนเพื่อการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในระดับพื้นที่จะเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริศักดิ์ สุนทรไชย (2551:31) ที่กล่าวว่า แนวทางความร่วมมือ คือ โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนต้องการความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน เป็นผู้กำหนดแนวทางในการบริหาร เน้นการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนในการร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการบกพร่องและโภชนาการเกิน นอกจากบทบาทหน้าที่ของครูอนามัยโดยสร้างแนวคิดที่ว่า บทบาทการเฝ้าระวังทางโภชนาการเป็นเรื่องของครูที่จะต้องดูแลนักเรียนในห้องเรียนของตนเอง ให้ความรู้แก่นักเรียน เรื่องการบริโภคอาหาร เพื่อให้นักเรียนตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของตนเอง เผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อจะได้ร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการของนักเรียนในปกครอง การบริหารงานโครงการความร่วมมือกันระหว่าง ภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ ครูและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของนักเรียน เพราะปัญหาโภชนาการเป็นปัญหาที่ครอบคลุมการรับประทานอาหารของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้มีการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโครงการอาหาร กลางวันโดยเน้นการให้บริการ การรักษาความสะอาด กริยามารยาท คุณภาพอาหาร เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากรหรือ เพิ่มจำนวนบุคลากรเฉพาะด้านที่ปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันซึ่งจะสามารถลดภาระครูผู้สอนและยังสามารถบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
2. หน่วยงานของภาครัฐควรปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ขั้นตอนหรือกระบวนการในการถ่ายโอนงบประมาณให้มีความต่อเนื่อง รวดเร็วหรือลดขั้นตอนลง หรือจ่ายงบประมาณลงมาโดยตรงที่โรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สามารถบริหารงบประมาณโครงการอาหารกลางวันได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มประสิทธิภาพ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ครู นักเรียนโดยการสุ่มลงพื้นที่ เพื่อรับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน เช่น การเลือกรายการ อาหาร การปรับปรุงอาหาร อาคารสถานที่ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการพื้นฐานของนักเรียน

4. โรงเรียนควรบริหารงานโครงการอาหารกลางวันให้อยู่ในรูปคณะกรรมการ ซึ่งมีตัวแทนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนครู ตัวแทนชุมชนและผู้ประกอบอาหาร เริ่มตั้งแต่การวางแผนตลอดจนการกำกับติดตามและการประเมินผลโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยเฉพาะชุมชนซึ่งจะต้องเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยใช้เครื่องมือ ในการศึกษาคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้รับยังมีความขัดแย้งกันในตัวแบบสอบถามที่เป็นเลือกตอบ กับ แบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยการศึกษาให้ละเอียด และเจาะลึกลงไปในระดับโรงเรียน อาจจะใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์เข้าใช้ในการเก็บข้อมูลด้วย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เปรียบเทียบ ระดับการปฏิบัติ ระดับปัญหาระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่อยู่ในพื้นที่พิเศษ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2539). **นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้**. วารสารการพัฒนาลูกสูตร, 15(124), 8.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.
- ถนอมศรี คงทน. (2546). **สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.
- ศิริศักดิ์ สุนทรไชย. (2551). **สถานภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี : กรณีศึกษา 2 โรงเรียนในอำเภอบางกรวย**. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 21(1), 5-20.
- สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). **การประเมินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการในปีการศึกษา 2545**. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2555, จาก http://www.cusn.chula.ac.th/thai/research_report
- สมนึก เสียงหวาน. (2546). **สภาพและปัญหาในการวางแผนบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันราชภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. (2554). **โครงการอาหารกลางวัน**. เชียงราย: สำนักงานฯ.
- สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- สุธา พงศ์ถาวราภิณโย. (2546). **รายงานการวิจัย เรื่อง การติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 12**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำนักงานผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- โอสถ เดชกัลยา. (2551). **การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยประชาชน มีส่วนร่วมศึกษา กรณีโรงเรียนวัดสุวรรณมงคล สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตราด**. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.